

O'ZBEKISTONDA TURIZM INDUSTRIYASINI RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10403989>

Xudoyberdiyeva Oysha Qurbonovna

Buxoro muhandislik-texnologiya instituti

assistenti Menejment kafedrası

Annotatsiya

Ushbu maqola O'zbekistonda turizm industriyasini rivojlantirishga yordam beruvchi moliyaviy mexanizmlarni tahlil qilish va takomillashtirishni taklif qilishga qaratilgan. Unda sohadagi mavjud muammolar va imkoniyatlar muhokama qilinib, mamlakatda turizm industriyasining o'sishi va barqarorligini oshirish uchun moliyaviy resurslar va investitsiya strategiyalarini oshirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar

O'zbekiston, turizm sanoati, moliyaviy mexanizmlar, rivojlanish, investitsiya strategiyalari, iqtisodiy o'sish, barqarorlik, turizm infratuzilmasi.

O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlarini takomillashtirish mamlakatning umumiy iqtisodiy o'sishi va farovonligi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Turizm sohasi mamlakat yalpi ichki mahsulotiga salmoqli hissa qo'shish, ish o'rinlarini yaratish va infratuzilmani rivojlantirishni rag'batlantirish uchun katta imkoniyatlarga ega. Biroq, bu salohiyatdan to'liq foydalanish uchun turizm industriyasining o'sishi va barqarorligini qo'llab-quvvatlovchi moliyaviy mexanizmlarni kuchaytirish zarur.

Takomillashtirishni talab qiladigan asosiy yo'nalishlardan biri bu turizm infratuzilmasini rivojlantirishga yo'naltirilgan investitsiyalardir. Bunga mehmonxonalar, transport vositalari, madaniy va dam olish maskanlarini qurish va ta'mirlash kiradi. Bunga erishish uchun O'zbekiston to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni ko'proq jalb qilishi va turizm infratuzilmasini rivojlantirishga xususiy sektorning jalb etilishini rag'batlantirishi kerak. Bunga investorlarni turizm bilan bog'liq loyihalarni ishlab chiqishda ishtirok etishga rag'batlantirish uchun soliq imtiyozlari, subsidiyalar yoki boshqa moliyaviy imtiyozlar orqali erishish mumkin.

Turizm sohasida kichik va o'rta korxonalarni (KO'B) moliyalashtirishning mavjudligi tadbirkorlik va innovatsiyalarni rivojlantirish uchun muhim

ahamiyatga ega. Kam foizli kreditlar yoki grantlar kabi arzon moliyalashtirish imkoniyatlaridan foydalanish mahalliy tadbirkorlarga turizm bilan bog'liq korxonalar, jumladan mehmonxonalar, mehmonxonalar, restoranlar va turoperatorlarni yo'lga qo'yish va kengaytirish imkonini beradi. Hukumat turizm industriyasidagi kichik va o'rta korxonalar ehtiyojlariga moslashtirilgan maqsadli moliyaviy mahsulotlarni ishlab chiqish uchun moliya institutlari bilan hamkorlik qilishi mumkin.

Bundan tashqari, turizm sohasini rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlarini takomillashtirishda davlat-xususiy sheriklikni (DXSh) rag'batlantirish muhim rol o'ynashi mumkin. DXShlar orqali hukumat turizm infratuzilmasi va xizmatlarini rivojlantirish va boshqarish uchun xususiy sektor sub'ektlari bilan hamkorlik qilishi mumkin. Bu O'zbekistonda turistik takliflarning umumiy sifati va barqarorligini yaxshilash uchun ham davlat, ham xususiy resurslar, tajriba va texnologiyalardan foydalanishga yordam beradi.

O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari quyidagilardan iborat bo'lishi mumkin:

❖ Investitsiyalarni rag'batlantirish: turizm infratuzilmasi, joylashtirish vositalari va turizm bilan bog'liq korxonalariga investitsiyalarni jalb qilish uchun soliq imtiyozlari, subsidiyalar va boshqa moliyaviy imtiyozlarni taklif qilish.

❖ Davlat-xususiy sheriklik: mehmonxonalar, transport va diqqatga sazovor joylar kabi turizm infratuzilmasini rivojlantirish uchun hukumat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik.

❖ Moliyadan foydalanish: turizm bizneslari, ayniqsa kichik va o'rta korxonalar uchun arzon moliyalashtirish imkoniyatlari va kredit imkoniyatlarini taqdim etish.

❖ Turizmni rag'batlantirish fondlari: Xalqaro va mahalliy turistlarni jalb qilish uchun marketing va reklama tadbirlariga mablag' ajratish.

❖ Potensialni oshirish va o'qitish: sifatli xizmat ko'rsatish va barqaror turizm amaliyotini ta'minlash uchun turizm ishchi kuchi uchun ta'lim va o'qitish dasturlariga sarmoya kiritish.

Shuni ta'kidlash kerakki, O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari bo'yicha aniq natijalar va yutuqlar davlat siyosati, investitsiya muhiti, bozor talabi va turizm sanoatiga ta'sir etuvchi boshqa omillarga bog'liq bo'ladi.

Turizm industriyasini rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlarini takomillashtirishning yana bir muhim jihati samarali moliyaviy tartibga solish va siyosatni amalga oshirishdir. Bu shaffof va samarali moliyaviy boshqaruvni

ta'minlash, xavflarni kamaytirish va investorlarni himoya qilish choralarini o'z ichiga oladi. Qulay tartibga solish muhiti investorlar va manfaatdor tomonlar o'rtasida ishonchni uyg'otishi va shu bilan turizm sohasiga ko'proq investitsiyalarni jalb qilishi mumkin.

Turizmni rivojlantirish jamg'armasini tashkil etish yoki turizmga oid investitsiyalarni rag'batlantirish kabi innovatsion moliyalashtirish mexanizmlarini ishlab chiqish soha o'sishini yanada qo'llab-quvvatlashi mumkin. Bu mexanizmlar barqaror turizm, madaniy merosni saqlash va ekoturizmga yo'naltirilgan muhim rivojlanish ta'siriga ega bo'lgan turizm loyihalarini maqsadli moliyaviy qo'llab-quvvatlashi mumkin.

Raqamli moliyaviy texnologiyalar va platformalarni qabul qilish moliyaviy operatsiyalarni soddalashtirishi, moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini yaxshilashi va turizm sanoatida moliyaviy operatsiyalarning umumiy samaradorligini oshirishi mumkin. Bu sayyohlar va sayyohlik biznesi uchun uzluksiz moliyaviy operatsiyalarni osonlashtirish uchun onlayn to'lov tizimlari, raqamli bank yechimlari va elektron tijorat platformalarini joriy etishni o'z ichiga oladi.

O'zbekistonda turizmni rivojlantirish hukumatning ustuvor yo'nalishi bo'lib, sohani rivojlantirish bo'yicha turli chora-tadbirlar amalga oshirildi. O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning asosiy chora-tadbirlari va natijalaridan ba'zilari quyidagilardan iborat:

1. Viza rejimini liberallashtirish: O'zbekiston ko'proq sayyohlarni jalb qilish uchun vizani liberallashtirish chora-tadbirlarini amalga oshirdi. Mamlakatda bir necha davlat fuqarolari uchun elektron vizalar va vizasiz rejimlar joriy etilgani sayyohlarning tashrif buyurishini osonlashtirdi.

2. Infratuzilmani rivojlantirish: O'zbekiston infratuzilmani rivojlantirishga, jumladan, o'sib borayotgan sayyohlarni qabul qilish uchun yangi mehmonxonalar, dam olish maskanlari va transport inshootlarini qurishga sarmoya kiritdi.

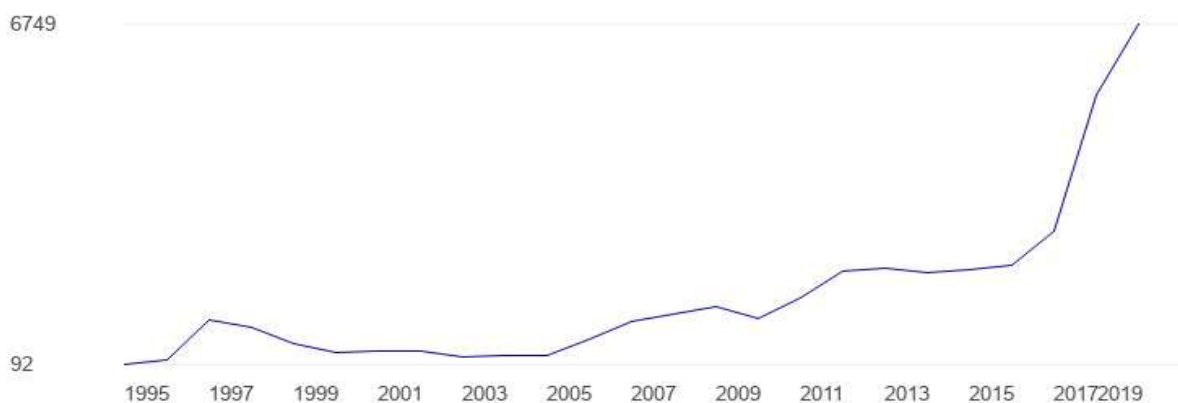
3. Madaniy merosni targ'ib qilish: Hukumat madaniy sayyohlarni jalb qilish uchun O'zbekistonning boy madaniy merosini, jumladan, tarixiy joylar, me'morchilik va an'anaviy hunarmandchilikni targ'ib qildi.

4. Marketing va reklama: O'zbekiston xalqaro miqyosda o'zining turistik takliflari haqida xabardorlikni oshirish uchun marketing va reklama ishlariga e'tibor qaratdi. Bu sayohat yarmarkalarida ishtirok etish, reklama kampaniyalari va turoperatorlar bilan hamkorlikni o'z ichiga oladi.

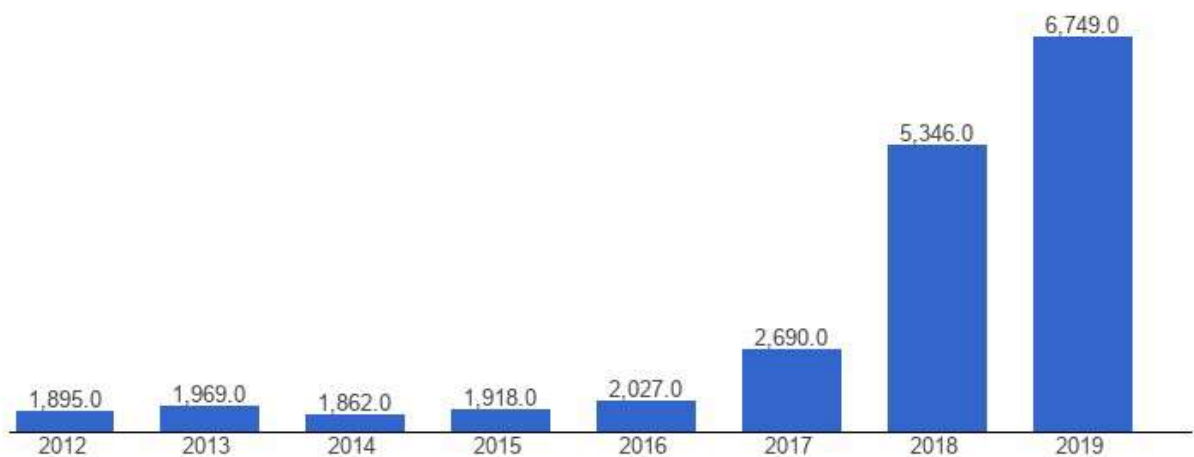
5. Natijalar: Bu chora-tadbirlar natijasida so'nggi yillarda O'zbekistonga sayyohlar kelishi sezilarli darajada oshdi. Mamlakatning madaniy va tarixiy

diqqatga sazovor joylariga tashrif buyuradigan xalqaro sayyohlar soni ortib bormoqda.

O'zbekistonga keluvchi turistlar ko'rsatkich O'zbekiston bo'yicha 1995-yildan 2019-yilgacha bo'lgan ma'lumotlarni ko'rishimiz mumkin (1-rasm). O'zbekiston bo'yicha bu davrda o'rtacha ko'rsatkich 1.392 ming turistni tashkil etib, 1995-yilda minimal 92 ming sayyohni va 2019-yilda maksimal 6.749 ming sayyohni tashkil etgan (2-rasm). 2019 yildagi so'nggi qiymat 6.749 ming turistni tashkil etadi. Taqqoslash uchun, 2019-yilda dunyoning 165 davlati bo'yicha o'rtacha 13.511 ming sayyoh tashrif buyurgan.

1-rasm. O'zbekistonga keluvchi turistlarni o'sish ko'rsatkichi

2-rasm. O'zbekistonga turistlar oqimining yillik soni

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonning turizmni rivojlantirish borasidagi sa'y-harakatlari sanoatning o'sishiga, turizmdan tushadigan daromadlarning oshishiga va mamlakatning orzu qilingan sayyohlik yo'nalishi sifatidagi nufuzini oshirishga xizmat qiladi. O'zbekistonda turizm industriyasini rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlarini takomillashtirish soha salohiyatini yuzaga chiqarish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Investitsion imkoniyatlarni kengaytirish, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash, davlat-

xususiy xususiy tadbirkorlikni rag‘batlantirish, samarali moliyaviy qoidalarni joriy etish va moliyaviy mexanizmlarni innovatsiya qilish orqali O‘zbekiston o‘zining turizm sanoatining o‘sishi va rivojlanishi uchun qulay muhit yaratishi mumkin. Bu, o‘z navbatida, ish o‘rinlari yaratish, infratuzilmani yaxshilash, mamlakatning umumiy iqtisodiy farovonligiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. The Global Economy web-sahifasi., Uzbekistan: Internet: [<https://www.theglobaleconomy.com>]
2. Dunyo axborot agentligi web-sahifasi., Ichki va ziyorat turizmni rivojlantirish imkoniyatlari kengaymoqda. Internet: [<https://dunyo.info>].
3. Ochilov S. B., Tagaev A. N., Khudayberdieva O. K. Other ways to build correlation models //International Journal of Human Computing Studies. – 1935. – T. 3. – №. 4. – С. 1-5.
4. Ochilov S. B., Khasanova G. D., Khudayberdieva O. K. Method for constructing correlation dependences for functions of many variables used finite differences //The American Journal of Management and Economics Innovations. – 2021. – T. 3. – №. 05. – С. 46-52.
5. Худайбердиева О. К. ЭКОНОМИЧЕСКИЕ РЕФОРМЫ СФЕРЫ УСЛУГ В УЗБЕКИСТАНЕ//АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ И РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ.-2021.- С. 216-220.
6. Худайбердиева О. К. ИННОВАЦИИ И НАУЧНЫЙ ПРОГРЕСС-ФУНДАМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ //ББК 65.0501 А 43. – 2022. – С. 331.
7. Xalliyeva N.R. “Turizm sohasini rivojlantirishda aholi bandligini ta`minlash nazariyasi va amaliyoti” Monografiya.Turon nashriyoti, Toshkent 2023yil.
8. Xalliyeva N.R. “Turizm sohasini rivojlantirishning aholi bandligini ta`minlashga ta`siri (Buxoro viloyati misolida)” Avtoreferat. Toshkent 2023yil.
9. Khallyeva N.R. “Ways to increase the role of tourism in employment in Uzbekistan. The case of Bukhara.” International Scientific Journal Theoretical & Applied Science, 21.02.2022, Philadelphia, USA. P523-530. <http://T-Science.org>